

توسعه کارآفرینی در خدمات بهداشتی و درمانی

منصور ظهیری*

چکیده

کارآفرینی، عامل کلیدی رشد و توسعه در عصر مدرن شناخته شده است به طوری که صاحب نظران از آن به عنوان موتور توسعه اقتصادی و راه برون رفت کشورهای در حال توسعه از باتلاق توسعه نیافتگی یاد می کنند. کارآفرینی تبدیل ایده نو به محصول یا خدمات است که پیامدهایی نظیر افزایش بهره وری، ایجاد ثروت، رفاه و اشتغال را به دنبال خواهد داشت. امروزه نیاز کشور به توسعه کارآفرینی در تمامی عرصه ها و از جمله در بخش بهداشت و درمان بیش از پیش احساس می شود. رویکرد کارآفرینی در این حوزه که همانا گذر از مرحله کارجویی به کارآفرینی است، مستلزم پرورش دانشجویانی است که در دوران تحصیل علاوه بر کسب دانش نظری و مهارت عملی در حوزه تخصصی مربوطه، شیوه ها و مهارت های کارآفرینی و چگونگی راه اندازی کسب و کار را نیز فرا گرفته باشند. این مهم، از طریق پرورش ویژگی ها، تحریک انگیزه ها و آموزش مهارت های کارآفرینی به سرمایه های انسانی نظام سلامت محقق می گردد. یکی از راه کارهای مؤثر در این رابطه، راه اندازی و توسعه مراکز کارآفرینی در دانشگاه های علوم پزشکی است. کانون هایی که امروزه در دانشگاه های جهان به سرعت در حال تکثیر بوده و با طراحی و اجرای برنامه های متنوع آموزشی، پژوهشی و ترویجی، در تحقق چشم انداز و مأموریت مراکز دانشگاهی سهیم می باشند.

کلمات کلیدی: کارآفرینی، دانشگاه های علوم پزشکی، مراکز کارآفرینی

مقدمه

جدید، فرآیند جدید تولید، بازار جدید، منبع جدید و یا صنعت جدیدی ایجاد شود، چرخه شرکت قدیم را از بین می برد و پویایی اقتصادی در همین زاد و ولد است (۳). کارآفرینی به عنوان یک رشته علمی از اهمیت زیادی برخوردار است که نه تنها به عنوان حلقه اتصال بین اختراع، نوآوری و تولید محصولات و خدمات جدید نقش ایفا می کند، بلکه به عنوان موتور رشد و توسعه اقتصادی نیز عمل می نماید (۵). از طرفی کارآفرینی فرآیند بلند مدت آموزشی و پرورشی است که مستلزم برنامه ریزی در نظام آموزشی و پژوهشی است و اجرای برنامه های آن از سطح خانواده و مدرسه است که تا سطح دانشگاه و سازمان گسترده شده و ادامه دارد و باعث می شود تا افراد با استفاده از تخصص و قدرت ابتکار، خلاقیت و خطر پذیری و نیز امکانات، فرصت ها و توانمندی ها، اشتغال مولد و درآمدزا ایجاد کنند (۳ و ۶).

کارآفرینی در بهداشت و درمان

در شرایط پیچیده دنیای امروز، بخش بهداشت و درمان دستخوش تغییرات مهم و قابل ملاحظه ای شده است. عوامل مهمی، محیط ارائه خدمات بهداشتی و درمانی را تحت تاثیر قرار داده است که می توان به هزینه روزافزون خدمات، رقابت، رشد سازمان ها و شیوه های ارائه

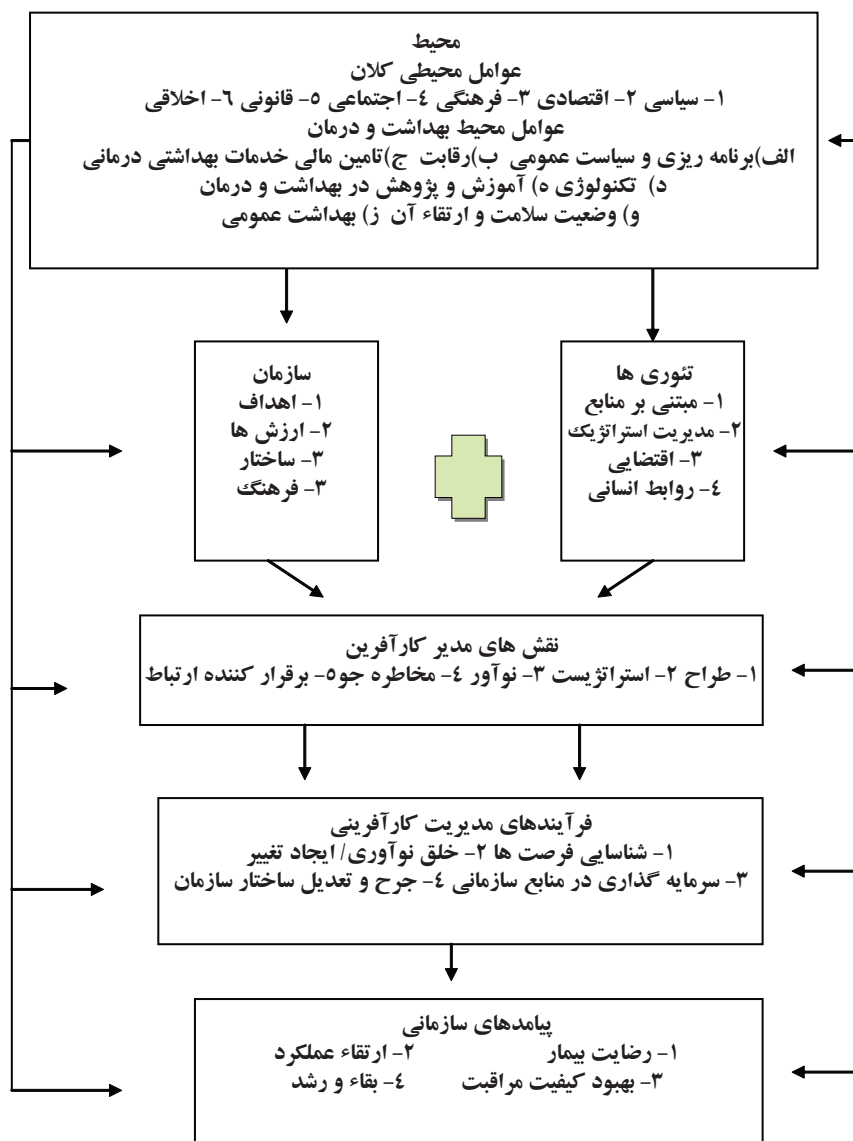
واژه کارآفرینی^۱ در زبان فارسی واژه ای جدید است که معنای لغوی آن، شنونده یا خواننده نا آشنا به مفهوم اصلی آن را به اشتباه می اندازد. این واژه اغلب در اذهان، مفهوم اشتغال زایی و ارتباط مستقیم و ذاتی با کار (آن هم از نوع فیزیکی آن) را تداعی می کند، در حالی که کارآفرینی به معنی حقیقی خود تعاریف مختلفی دارد (۱). کارآفرینی، فرایند ابتکار و نوآوری و ایجاد کسب و کارهای جدید در شرایط مخاطره آمیز از طریق کشف فرصت ها و بهره گیری از منابع می باشد (۲). کارآفرینی تبدیل ایده نو به محصول یا خدمات است که از نتایج آن می توان به افزایش بهره وری، ایجاد ثروت، رفاه و اشتغال زایی اشاره نمود. کارآفرین فردی است که یک فرصت را در می یابد و برای پی گیری آن فرصت با بکارگیری تفکر خلاق، کسب و کاری را راه اندازی می کند (۳). شماری از اندیشمندان کارآفرینی را نوعی رفتار و شیوه زندگی میدانند، گروهی دیگر آن را کاری هنری می انگارند (۴). ژوزف شومپتر^۲ (۱۹۵۰) که برای اولین بار این مقوله را در نظریات خود به صورت علمی بیان کرد و به عنوان پدر کارآفرینی لقب گرفت، کارآفرینی را فرآیند تخریب خلاق^۳ می داند. بدین معنی که هر گاه محصول یا خدمت

* استادیار - عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز - دانشکده بهداشت - گروه بهداشت عمومی (نویسنده مسئول)

1- Entrepreneurship
2- Schumpeter
3- Creative Destruction

که فرآیندهای مدیریت کارآفرینی به عنوان یک راهکار افزایش ضریب بقا و رشد سازمان در محیط فعلی بهداشت و درمان کاربرد دارد. بر این اساس، عملی ترین نقش های مدیر در محیط کنونی نقش هایی هستند که ماهیت کارآفرینانه داشته باشند و بتوانند برای دستیابی به چشم انداز استراتژیک و طولانی مدت سازمان متمر ثمر باشند(۷). پژوهش های انجام شده در حوزه بهداشت و درمان نشان می دهند که افزایش اندازه، رشد و پیچیدگی

به سرعت در حال گسترش می باشد. در یکی از جدید ترین تحقیقات، الگوی تلفیقی که دو حوزه دانش یعنی کارآفرینی و مدیریت را در سازمان های بهداشتی درمانی، به هم پیوند می دهد توسط گیو^۴(۲۰۰۶) ارائه شده است(۷). الگوی فوق الذکر برای بیان فرآیندهایی که لازم است از سوی مدیران و با هدف کسب نتایج مطلوب در سازمان های خدمات بهداشتی درمانی به کار گرفته شود، مفید می باشد. همچنین این الگو نشان می دهد

شکل ۱- الگوی تلفیقی مدیریت و فرآیندهای کارآفرینی برای سازمان های بهداشتی درمانی (Geo.L.K. ۲۰۰۶).

و اجتماعی به وجود آمده است به نظر می رسد تنها بر عهده گرفتن این رسالت توسط دانشگاه ها کافی نباشد. در کشورهای توسعه یافته رویکرد دانشگاه ها، به سمت توانا سازی افراد برای ورود به صحنه کسب و کار و فعالیت های کارآفرینی معطوف شده است (۱۳).

شرط لازم برای توسعه کارآفرینی در حوزه سلامت، مجهز شدن دانشجویان و دانش آموختگان این حوزه به مهارت های کارآفرینی و راه اندازی کسب و کار است. وضعیت کنونی بدین صورت است که دانشجویان گروه های مختلف علوم پزشکی در کشور، با انبوهی از اطلاعات و مهارت های فنی رشته خود روانه بازار کار می شوند لیکن به دلیل ظرفیت محدود پست های سازمانی مراکز خدماتی دولتی و خصوصی، و نداشتن مهارت های کارآفرینی و ایجاد کسب و کار، زمان زیادی را در انتظار یافتن شغل مناسب، با انواع مشکلات اجتماعی، اقتصادی و روحی سپری می نمایند (۱۳).

چنانچه اینگونه افراد از ابتدای ورود به دانشگاه علاوه بر فراگیری علوم نظری و عملی، مهارت های کارآفرینی را هم فرا بگیرند قطعاً با شناسایی فرصت ها و بهره گیری از آنها و حمایت های مالی، حقوقی و قانونی دولت، خواهند توانست با دنبال کردن یک ایده اولیه (که ممکن است در همان دوران تحصیل به وجود آمده باشد)، کسب و کاری را راه اندازی نموده و علاوه بر ایجاد بهره وری و رفاه، برای افراد دیگری نیز اشتغال ایجاد کنند. لذا چاره ای جز این نیست که به دانش نظری دانشجویان، مهارت های کسب و کار و توانایی کارآفرینی و خلاقیت را افزود تا آنها بتوانند در مواجهه با موقعیت های پیش بینی نشده آینده خود در بازار کار، عکس العمل مناسب نشان داده و سهم بیشتری از این تغییرات و موقعیت ها را نصیب خود و جامعه کنند. در این میان، وجود کانون هایی تحت عنوان مراکز کارآفرینی در دانشگاه های علوم پزشکی که بتواند این مهم را برنامه ریزی و هدایت نماید بسیار حائز اهمیت است.

مراکز کارآفرینی

به دنبال قانون برنامه سوم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور مبنی بر الزام تمامی بخش ها و سازمان ها به تدوین و اجرای برنامه هایی در جهت توسعه کارآفرینی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، طرح توسعه کارآفرینی در دانشگاه ها یا به اختصار طرح کاراد

صنعت مراقبت های بهداشتی درمانی، فرصت های فراوانی را برای نوآوری و کارآفرینی به وجود آورده است. همچنین مشخص شده است که هم اکنون در صنعت مدیریت اطلاعات بهداشتی و درمانی بیشترین، فرصت ها برای کارآفرینی و نوآوری وجود دارد (۱۰). به دلیل تنوع و تعدد فعالیت هایی که در تمامی بخش های خدماتی بویژه خدمات بهداشتی درمانی وجود دارد، می توان از کارآفرینی فردی، گروهی و سازمانی در این عرصه سود جست و بر کارایی منابع و اثربخشی فعالیت ها و در نهایت ارتقاء کیفیت و بهبود بهره وری افزود. قلمرو بهداشت و درمان در ایران دارای زمینه های کارآفرینی بیشماری برای دارندگان حرفه های بهداشتی درمانی است. اشتغال در کارآفرینی هدف بشمار نمی آید لیکن زمانی که انبوه منتظران اشتغال در حرفه های مهمی مانند پزشکی، پرستاری، مامایی و مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، به تعداد زیاد به چشم می خوردند، کارآفرینی می تواند به عنوان یکی از راهکارهای جدی در دستور کار مدیران، برنامه ریزان و سیاست گذاران حوزه بهداشت و درمان به ویژه دانشگاه های علوم پزشکی قرار گیرد و نقش مثبت خود را در توسعه بهداشت و درمان به نمایش بگذارد (۱۱). اما مشکل عمده در این رابطه فقدان ادبیات مشترک در میان مدیران و کارگزاران و عدم آشنایی عمیق مجریان و برنامه ریزان با مفاهیم، مضامین، ابعاد و موانع کارآفرینی است. به همین جهت کارآفرینی به مفهوم اصلی و درست آن مورد بهره برداری قرار نگرفته و در بخش بهداشت و درمان که ویژگی های لازم برای کارآفرینی را دارا است از این امر استفاده مناسبی به عمل نیامده است (۱۲).

نقش دانشگاه های علوم پزشکی

مراکز دانشگاهی آموزش پزشکی و رشته های وابسته که بخش مهمی از نظام سلامت در هر جامعه ای را تشکیل می دهند، در رابطه با اتخاذ رویکرد کارآفرینی، نقش منحصر به فردی را ایفا می نمایند. هم اکنون در نظام دانشگاهی ایران، و از جمله در دانشگاه های علوم پزشکی، اصلی ترین رویکرد و استراتژی، تغییر دانش افراد است. به عبارت دیگر دانشگاه ها غالباً دانش محور^۵ هستند بدان معنا که دانشجوی طی سالیانی که در دانشگاه حضور دارد، دانش تخصصی در یک حوزه را کسب می نماید. اما اکنون با توجه به تغییراتی که در محیط اقتصادی

کارآفرینی تغییر نام دادند عمدتاً در ارتباط با ارائه تسهیلات مالی محدود به دانش آموختگان رشته های پزشکی فعالیت می نمایند (۱۳). بنابر این، با توجه به ضرورت جهت گیری دانشگاه ها به سمت کارآفرینی، به نظر می رسد اولین و مهم ترین اقدام در این رابطه، راه اندازی مراکز کارآفرینی در دانشگاه های علوم پزشکی است تا اولاً حساسیت لازم را برای رو آوردن به این مقوله مهم در دانشگاهیان ایجاد نماید، و ثانیاً از این طریق آموزش های کاربردی و لازم را در طول مدت حضور دانشجوی در دانشگاه به وی ارائه داده به گونه ای که پس از فارغ التحصیل شدن، مجهز به مهارت های کارآفرینی بوده و مهیای ورود به دنیای کسب و کار باشد.

مهم ترین وظایفی که بر عهده مراکز کارآفرینی یاد شده می باشد عبارتند از:

- کمک به سازماندهی هسته های کارآفرینی در دانشکده ها و بیمارستان ها
- برنامه ریزی و اجرای دوره های آموزشی کوتاه مدت و بلند مدت* در زمینه کارآفرینی
- مدیریت و پیگیری طرحهای پژوهشی کارآفرینی در مرکز و یا خارج از آن
- انجام مطالعات مربوط به شناسایی فرصت های شغلی برای دانش آموختگان علوم پزشکی
- تهیه برنامه های متنوع ترویجی، آموزشی و پژوهشی با همکاری و همفکری اعضای هیات علمی و صاحب نظران آشنا با موضوع کارآفرینی
- تدارک جلسات بازدید دانشجویان از مراکز فعالیت کارآفرینان و آشنایی نزدیک با ایشان
- تهیه مواد آموزشی (کتاب، جزوه، مقاله، CD، برشور و ...) در رابطه با کارآفرینی
- ارائه تسهیلات مالی به دانشجویان و دانش آموختگان صاحب ایده برای راه اندازی کسب و کار (۱۳).

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتایج حاصل از ارزیابی نقاط قوت، نقاط ضعف و مشکلات مراکز کارآفرینی دانشگاه های تابعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، راهنمای مناسبی برای برنامه ریزان مقوله کارآفرینی در دانشگاه های علوم پزشکی به منظور راه اندازی مراکز مشابه در این دانشگاه ها می باشد.

توسعه کارآفرینی در دانشگاه ها یا به اختصار طرح کاراد را در سال ۱۳۷۸ تهیه و برای اجرا به دانشگاه های تابعه ابلاغ نمود. در این طرح به کارآفرینی و کارآمدی دانشجویان و دانش آموختگان از راه تحول برنامه ها و شیوه های آموزشی با هدف فراهم آوردن مشارکت هر چه بیشتر دانشگاهیان در توسعه کشور تأکید شده است (۱۴). مراکز کارآفرینی که به منزله واحد های اجرایی طرح کاراد در دانشگاه ها هستند، تا پایان سال ۱۳۸۰ در ۱۳ دانشگاه و هم اکنون تقریباً در تمامی دانشگاه های تابعه وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری راه اندازی و در حال فعالیت می باشند. در تعریفی مراکز کارآفرینی را کانون هایی می دانند که به منظور ترویج فرهنگ کارآفرینی، بهبود بخشیدن به مهارت های اجتماعی و ارتباطی، مطرح ساختن تنشهای بین رویکرد علمی و مسئله گشایی کاربردی، تقویت درک و شناخت دانشجویان از مفهوم کارآفرینی، قدرت بخشیدن به ظرفیت بالقوه دانشجویان برای مواجهه با دنیای کسب و کار و ایجاد انگیزه برای پذیرفتن مخاطره یک فعالیت اقتصادی و در نهایت گسترش، تسریع، تسهیل و اثربخشی فرآیند کارآفرینی تلاش می نمایند (۱۵). در دانشگاه های علوم پزشکی، به رغم حضور درصد قابل توجهی از سرمایه های انسانی بالقوه برای توسعه کارآفرینی در حوزه سلامت، خلاء وجود چنین مراکزی که بتواند با طراحی و اجرای برنامه های متنوع آموزشی، پژوهشی و ترویجی نسبت به افزایش آگاهی، ایجاد انگیزه و القای رفتار کارآفرینانه اقدام نماید به شدت احساس می شود. به طور کلی، اتخاذ رویکرد کارآفرینی که در قوانین برنامه های سوم و چهارم توسعه به تمامی دستگاه ها تکلیف شده است، در سطح دانشگاه های علوم پزشکی کشور، تا حدودی تحت الشعاع برنامه های اشتغال زایی قرار گرفته که آن هم متأثر از نرخ بالای بیکاری فارغ التحصیلان این بخش می باشد. به عبارت دیگر، فعالیت آموزشی، پژوهشی و ترویجی کارآفرینی که زیر بنا و پیش نیاز توسعه کارآفرینی در نظام سلامت می باشد، کم رنگ شده و پیامد های مورد نظر را در پی نخواهد داشت. بررسی های انجام شده نشان می دهند، ستاد های اشتغال دانشگاه های علوم پزشکی که در سال ۱۳۸۵ به دفاتر

* از جمله دوره هایی که با در نظر گرفتن شرایط هر دانشگاه علوم پزشکی (در اختیار داشتن مدرس، استقبال و علاقمندی فراگیران و امکانات برگزاری) می توان به صورت تئوریک یا کارگاهی برگزار نمود عبارتند از: مبانی کارآفرینی، تکنیک های خلاقیت، روش تهیه و تدوین طرح کسب و کار (Business Plan)، مراحل راه اندازی کسب و کار، پتانسیل های کارآفرینی در عرصه خدمات سلامت، روشهای تامین منابع، بازاریابی و فروش کالاها و خدمات بهداشتی درمانی، کارآفرینی درون سازمانی، بازاریابی، بازار سنجی و مطالعه بازار خدمات بهداشتی درمانی، مدیریت منابع انسانی، موارد قانونی برای تاسیس شرکت، مدیریت زمان، اصول و فنون مذاکره، مهارت حل مسئله، ارزیابی اقتصادی طرح ها، مدیریت بهره وری، پتانسیل های کارآفرینی حوزه بهداشت و درمان در مناطق مختلف کشور

علمی و با لحاظ کردن موقعیت و امکانات هر دانشگاه به دست آمده است، تعیین شود).

- سازماندهی مراکز کارآفرینی دانشگاه ها در قالب شبکه‌های کارآفرینی حائز اهمیت فراوان است. به سخن دیگر، باید سازمانها و تشکیلاتی در دانشگاهها ایجاد شود که دانشجویان، افزون بر فعالیتهای آموزشی و پژوهشی، در فعالیتهای اقتصادی نیز مشارکت داده شوند. ایجاد فعالیت های خود اشتغالی در دانشگاهها باعث می شود که دانشجویان گذشته از کار کردن به هنگام تحصیل، تجربه‌های همخوان با رشته تحصیلی شان را با توجه به امکانات کنونی دانشگاهها، قبل از فارغ‌التحصیل شدن به دست آورند.

- ایجاد یک بانک اطلاعاتی نیز باید مورد توجه قرار گیرد. زیرا فراهم ساختن اطلاعات لازم برای آگاهی استادان و دانشجویان از نیازها و مسایل کاری رشته تخصصی شان در رشد و ایجاد روحیه کارآفرینی آنها بسیار مؤثر است. از این رو ایجاد بانکهای اطلاعاتی برای در اختیار گذاشتن اطلاعات لازم به منظور آشنایی با اقدامات و فعالیتهای کارآفرینانه ضرورت دارد.

بر همین اساس، راهکارهای زیر در خصوص توسعه کارآفرینی بطور عام و راه اندازی مراکز کارآفرینی بطور خاص در دانشگاه های علوم پزشکی ارائه می گردد.

- به دلیل کمبود مدرس کارآفرینی، یکی از اقدامات جدی و فوری مراکز کارآفرینی مذکور، پی گیری و برنامه ریزی برای پرورش این گونه افراد در نظام بهداشت و درمان کشور می باشد.

- با توجه به اهمیت زاید الوصف کارآفرینی در توسعه کشورها و نظام آموزش عالی، تلاش برای گنجاندن معیاری جدید در ارزیابی دانشگاه های علوم پزشکی، که همانا دارا بودن مرکز کارآفرینی و میزان فعالیت آن است، همچون دانشگاه های کشورهای توسعه یافته، در دستور کار نهادهای ارزیابی قرار گیرد.

- مدیران و متولیان کارآفرینی دانشگاه باید با دقت و درایت مراقب باشند که موضوع اشتغال و ارائه تسهیلات مالی، بودجه و سایر فعالیت های مراکز کارآفرینی را تحت الشعاع قرار ندهد.

- با توجه به وجود تعداد زیادی واحد کارآموزی در اغلب رشته های گروه علوم پزشکی، ساز و کار برقراری پیوند بین کارآموزی و کارآفرینی در دستور کار گروه های آموزشی قرار گیرد.

- از آنجا که امکان راه اندازی مراکز رشد⁶ دانشگاهی در تمامی دانشگاه های علوم پزشکی در کوتاه مدت وجود ندارد، این دانشگاه ها می توانند از طریق امضاء موافقت نامه با دانشگاه های تابعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (که غالباً در مراکز استان ها با هم ارتباط دارند)، شرایط استقرار تیم ها یا افراد دانش آموخته علوم پزشکی را در این مراکز فراهم نموده و از حمایت های اطلاعاتی، مشاوره ای و مالی لازم جهت راه اندازی فعالیت های کارآفرینانه در عرصه خدمات بهداشتی درمانی بهره مند گردند.

- به منظور توسعه کارآفرینی سازمانی، ساز و کار تشویق خلاقیت ها و ایده های کارکنان از طریق توجیه مدیران رده های مختلف آموزشی، مراکز بهداشتی و بیمارستانی فراهم گردد.

- برای پیشگیری از بروز مشکلات مالی، پیشنهاد می گردد قبل از راه اندازی مراکز کارآفرینی، منابع مالی کافی پیش بینی شود (بهتر است بودجه مرکز بر اساس سرانه دانشجویی و آن هم سرانه ای که طی یک مطالعه

References:

- 1-Hezarjaribi J. Entrepreneurship. 1th ed. Tehran, Economic Affairs Publication. 2005. p.65.(In Persian).
- 2-Merriam-Webster Online. Definitions for Words:Entrepreneurship,Merriam-Webster,Incorporated,Retrieved 18April WWW.m-w.com2003.
- 3-Ahmadpoordariani M. Entrepreneurship: Theories ,Models and Definitions. 4th Ed.Tehran,Pardis Compani.2002. pp 4-26 (In Persian).
- 4-Abedi R. Search in Organizational Entrepreneurship. Management Studies Journal 2004; 35&36: 115. (In Persian).
- 5-Dobrev S, Barnett W, “Organizational Roles and Transition to Entrepreneurship”,Academy of management journal, 2005 ; 48(3):433- 449
- 6-Dutta D, Crossan M , “The nature of Entrepreneurial Opportunities; Understanding the process using the 41 organizational learning framework” ,Baylor University, Entrepreneurship: Theory and Practice. 2005.
- 7-Guo L K, Entrepreneurship Management in Health Services: An Integrative Model. Journal of Health and Human Services Administration.2006; 28 (4): 504-530.
- 8-Grazier K , Metzler B. Health Care Entrepreneurship: Financing Innovation. Journal of Health and Human Services Administration. 2006; 28 (4): 484-485.
- 9-Borkowski N , Gordon J. Entrepreneurial Organizations: The Driving Force for Improving Quality in the Health Care Industry. Journal of Health and Human Services Administration. 2006; 28 (4): 531- 549.
- 10-Weeks W, Weinberger S. Evolution in Health Care Business. Journal of Health Care Finance. 2004 ;31(2):53-61.
- 11-Sadaghiani E. The Role of Entrepreneurship in Health Development. Proceeding of First Congress in Health Care Entrepreneurship. Health and Medical Education Ministry. 2002; 61-68. (In Persian).
- 12-Sayyari A A. The Role of Entrepreneurship in Health Market Improvement. . Proceeding of First Congress in Health Care Entrepreneurship. Health and Medical Education Ministry. 2002; 77-82. (In Persian).
- 13-Ministry of Sciences, research and Technology(Scientific & Industrial Research Organization).KARAD Project for entrepreneurship development in Universities. Tehran 2006. (In Persian).
- 14-Saeedikia M. Acquaintance with Entrepreneurship. First edition, Tehran, SEPAS Publication. 2003; 129-144. (In Persian).

Entrepreneurship Development in Health Services Zahiri M*

Entrepreneurship is often described as the ability to create new ventures from new or existing concepts, ideas and visions. Entrepreneurship involves identification of opportunities, analysis of risk and rewards, strategic pursuit of resources and implementation of a plan of action. Development of entrepreneurial skills and initiatives should become major concerns of higher education in order to facilitate employability of graduates who will increasingly be called upon to be not only job seekers but also, above all, to become job creators. Knowledge can be transformed into products and processes and is, in this way, exploited commercially. In developed countries, entrepreneurship management is introduced as method for achieving health care organizational survival and growth. In order to increase the entrepreneurial capacity of students, it is necessary to initialize entrepreneurship centers in medical sciences universities. These centers are responsible to design and implement the various programs such as educational, research and outreach in universities.

Keywords: Entrepreneurship, Health Services, Entrepreneurship Centers

*Assistant Professor in Ahvaz jundishapur university of medical sciences-school of health-Department of health services management